

ТОРА ОР • ПАРШІ ХАЄ САРА • МААМАР 2

להבין ענין משארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט...

Зрозуміти вислів наших
мудреців: «Краща одна година...»

Тора й міцвот укорінені у власній волі та мудрості Б-га, які вищі за сяйво Б-жественної присутності (Шехіни), яким насолоджуються душі в Майбутньому світі; втілені у фізичних речах, вони стають вбранням, через яке створена душа може осягнути це сяйво, подібно до того, як Моше живився в хмарі. Тому одна година повернення (тшуви) й добрих вчинків у цьому світі краща за все життя в Майбутньому світі.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/chayei-sarah/2/

ГОЛОВНА ДУМКА

Тора й міцвот укорінені у власній волі та мудрості Б-га, які вищі за сяйво Б-жественної присутності (Шехіни), яким насолоджуються душі в Майбутньому світі; втілені у фізичних речах, вони стають вбранням, через яке створена душа може досягнути це сяйво, подібно до того, як Моше живився в хмарі. Тому одна година повернення (тшуви) й добрих вчинків у цьому світі краща за все життя в Майбутньому світі.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Коментуючи вірш «І Авраам був старий, дійшовши до повноти днів», маамар запитує, як одна година повернення й добрих вчинків у цьому світі може бути кращою за все життя в Майбутньому світі, якщо їхнє призначення — стати вбранням душі, завдяки якому вона насолоджується там сяйвом Шехіни. Б-жественна життєва сила у світах прихована й помітна лише за своїми проявами, як життя душі виявляється в органах тіла; те, що Б-г дає світам життя, свідчить про Його смирення, а не про Його велич. Майбутній світ — це відкрите досягнення сутності цього саява. Створена душа досягає його лише через вбрання, подібно до того, як Моше живився в хмарі. Тора й міцвот, джерелом яких є воля й мудрість Б-га, вищі за це сяйво, хоча й втілені в пергаменті, вовні та благодійності; отже, вони вищі за Майбутній світ, але водночас є його вбранням. Далі йдеться про любов: роздуми під час Шма про те, як світи перебувають у стані самоусунення (бітуль) перед своїм джерелом, пробуджують прагнення залишатися пов'язаним із Б-гом; оскільки тіло не може втримати такий стан, людина вирішує під час Шма вивчати Тору, яка єднає душу з Ним. Б-г відділяє добро в людині від зла, а уклін під час благословень засвідчує це самоусунення, яке має сягнути серця.

ПЛАН

1 Запитання

¶1-2

До слів «І Авраам був старий, дійшовши до повноти днів»: якщо повернення й добрі вчинки — це вбрання душі, завдяки якому вона насолоджується саявом Шехіни, як одна година такого служіння може бути кращою за все життя в Майбутньому світі?

2 Прихована життєва сила й відкрите саяво

¶13-6

Життєва сила у світах прихована, як життєва сила душі в органах тіла, і безмежна, хоча набирає форми своєї посудини. І слова «Уся земля сповнена Його слави», і слова «Небо й землю Я наповнюю» — істинні; те, що Б-г дає світам життя, свідчить про Його смирення. Майбутній світ — це відкрите осягнення сутності цього саява.

3 Вбрання душі, подібне до хмари Моше

¶17-8

Душа спустилася, подібно до насіння, яке походить із мозку, щоб стати створеною істотою, і тому не може сама осягнути Б-жественність. Як хмара давала Моше змогу жити духовною їжею, так Тора й міцвот, укорінені у Вищій волі й втілені у фізичних речах, стають вбранням, через яке душа осягає саяво, і тому вони вищі за нього.

4 Любов у Шма та вивчення Тори

¶19-11

Любов і трепет (агава ве-йіра) — це крила, що підносять Тору й добрі вчинки. Роздуми про те, як саяво перебуває у стані самоусунення перед сутністю Б-га, подібно до сонячних променів у сонці, пробуджують прагнення залишатися пов'язаним із Ним; оскільки тіло не може втримати це самоусунення, людина вирішує під час Шма вивчати Тору, з якою душа справді єднається з Б-гом.

5 Б-г відділяє добро від зла

¶112-13

Той, хто відчуває, що зло в ньому досі залишається цілісним, не має впадати у відчай: Б-г виводить його з Єгипту, відділяючи Б-жественну душу від тваринної душі. Навіть нечестивці притягують світло завдяки вивченню Тори, але воно не досягає їхньої внутрішньої сутності.

6 Благословення й оселя внизу

¶14

Слова «Благословенний Ти, Гавая» притягують Ім'я Б-га (Гавая) до розкриття. До майбутнього часу тіло приховує це, тому уклін зовні виявляє самоусунення, яке має сягнути серця, адже задум Б-га — створити оселю серед нижніх світів (діра бетактонім).

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

саяво Б-жественної присутності (Шехіні) זיו השכינה

Те, чим душі насолоджуються в Майбутньому світі: відкрите осягнення сутності б-жественної життєвої сили, прихованої у світах. Це лише саяво, нижче за волю й мудрість Б-га.

вбрання (левушім) לבושין

Те, що Тора й міцвот душі створюють для неї; подібно до хмари Моше, вони дають створеній істоті змогу осягнути Б-жественність, якої вона не могла б осягнути сама.

Вища воля עצה"ר

Корінь Тори й міцвот, єдиний із Б-гом через Його мудрість; оскільки він вищий за саяво Шехіні, година добрих вчинків краща за весь Майбутній світ.

Його смирення גנותנותו

Б-г упокорюється, щоб бути втіленим у світах і давати їм життя; те, що Він дає світам життя, свідчить про Його смирення, а не про Його велич.

крила (агава ве-йіра) גופין

Любов і трепет — не головне, а крила, що підносять те, що є головним: Тору й добрі вчинки.

самоусунення (бітуль) ביטול

Світи є ніщо перед джерелом свого життя, як сонячні промені є ніщо всередині сонця. Людина роздумує про це під час Шма, а в благословеннях виявляє це зовні, схиляючись.

діра бетактонім דירה בתחתונים

Найвищий задум Б-га — оселитися в найнижчому світі. Це «кінець діяння — первісний у задумі», і тому «землю було створено першою».

РОЗДІЛ 1 • 11-2

Запитання

1 שי"ך לפסוק ואברהם זקן בא בימים¹

Стосується вірша: «I Авраам був старий, сповнений днів».

Заголовок до другого, окремого маамара, заснованого на першому вірші глави Берешит 24: Авраам постарів, «увійшовши в дні». Зогар тлумачить «дні» як одяг душі, і це тлумачення є ключем до подальшого викладу.

2 להבין ענין² משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] יפה שעה אחת³ בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים]

בעוה"ז מכל חיי עוה"ב [עולם הבא].⁴ וצריך להבין והלא תכלית תשובה ומע"ט [ומעשים טובים] הוא שמהם

נעשו לבושין לנשמה⁵ שתוכל ליהנות מזיו השכינה בעוה"ב [בעולם הבא]

Щоб зрозуміти вислів наших благословенної пам'яті мудреців: «Одна година повернення (тшува) й добрих вчинків у цьому світі краща за все життя у світі прийдешньому». І це потребує пояснення: хіба не в тому полягає мета тшуви й добрих вчинків, що з них створюється одяг для душі, аби вона могла насолоджуватися саявом Б-жественної присутності (Шехіні) у світі прийдешньому,

У Мішні сказано, що одна година тшуви й добрих вчинків у цьому світі краща за все життя у світі прийдешньому. Це викликає запитання: хіба вся мета тшуви й добрих вчинків не в тому, що вони стають «одягом» для душі, який дає їй змогу насолоджуватися саявом Шехіні у світі прийдешньому? Як же засіб може бути вищим за мету?

כמאמר הזוהר ע"פ ואברהם זקן⁶ בא בימים באינן יומין עילאין^{7,8} כו' ווי ליה לההוא גברא דגרע יומין

לעילא דכד בעיין לאלבשא ליה באינן יומין יומא דפגם חסרא ליה מההוא לבושא כנ"ל.

як сказано в Зоґарі про вірш «I Авраам був старий, увійшов у літа»: «у тих вищих днях» тощо; «Горе тій людині, яка зменшила дні нагорі! Адже коли придуть одягнути її в ті дні, дня, який вона зіпсувала, бракуватиме в тому одязі», як уже зазначалося вище.

Зоґар тлумачить слова «Авраам увійшов у дні» так: він увійшов у світ прийдешній, зодягнений у свої дні, причому кожен день добрих вчинків стає частиною одягу душі. Якщо людина зіпсувала якийсь день, у її одязі бракуватиме цього дня. Отже, виходить, що добрі вчинки потрібні заради світу прийдешнього.

Прихована життєва сила й відкрите саяво

3 והענין דהנה ענין זיו השכינה⁹ בעוה"ב [בעולם הבא] אינו כמו התפשטות חיות אלקות בתוך העולמות.

כמ"ש ואתה מחיה את כולם¹⁰ שהחיות אלקות המתלבש תוך עלמין אינו מושג ונראה.¹¹

Пояснення таке: саяво Б-жественної присутності (Шехіни) у майбутньому світі не подібне до поширення Б-жественної життєвої сили всередині світів, як сказано: «I Ти даєш життя їм усім»; адже Б-жественна життєва сила, що вбирається у світи, не досягається і не бачиться.

Відповідь починається з розрізнення двох речей. Саяво Шехіни, яким насолоджуються у майбутньому світі, — це не те саме, що Б-жественна життєва сила, яка поширюється світами й підтримує їхнє життя, про що сказано: «Ти даєш життя їм усім». Ця життєва сила, вбрана у світи, ані не досягається, ані не бачиться.

כמשל התפשטות החיות של הנשמה תוך הגוף בהתחלקות האברים ובודאי בהחיות רוחני לא שי"ך כלל שיהיה בו ג"כ התחלקות החיות לחלקים כי אין ברוחניות שום תמונה וציור.

Так само, як у прикладі поширення життєвої сили душі в тілі, розподіленої між членами тіла; і, звісно, до духовної життєвої сили зовсім не можна застосувати поділ життєвої сили на частини, адже в духовному немає жодного образу чи форми.

Приклад: життєва сила душі поширюється тілом і нібито розподіляється між його членами — зір у очі, слух у вусі. Але сама життєва сила душі насправді не може бути поділена на частини, адже духовне не має ані форми, ані образу.

4 והנה התפעלות החיות באברים¹² ניכר ונראה. אבל מהות ועצמות החיות אינו נראה וניכר כלל.

Тепер вияв життєвої сили (хают) у частинах тіла можна розпізнати й побачити, але сутності й самого ества хают зовсім не видно й не можна розпізнати.

Те, що ми бачимо в частинах тіла, — це дія хают: рух і діяльність, які вона породжує; самої хают, її сутності, зовсім не видно.

כמו כן חיות אלקות המחיה כל העולמות בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] ותכלית בודאי אין בהחיות הרוחני בחי גבול ותכלית ד"מ [דרך משל] חיות המחיה את עיגול כדור השמים¹³ בודאי לא יתכן לומר שגם החיות הרוחני הוא בתמונת עיגול כנ"ל

Так само й Б-жественна хають, що дає життя всім світам, які обмежені й скінченні: сама духовна хають, безперечно, не має ані межі, ані кінця. Наприклад, хають, що дає життя круглій сфері небес, — безперечно, не можна сказати, що й сама духовна хають має форму кола, як згадувалося вище;

Те саме стосується Б-жественної хають у світах, які скінченні. Сама хають не має меж. Наприклад, хають, що оживляє круглу сферу небес, сама не є круглою.

רק שהתפשטות החיות הוא לפי תמונת כלי המקבל החיות ואע"פ [ואף על פי] שהחיות מתלבש לתוכו מ"מ החיות עצמו אינו בגדר מקום וגבול:¹⁴

лише поширення хають відповідає формі посудини, яка її приймає; і хоча хають убрана в цю посудину, усе ж сама хають не підпадає під категорію місця й межі.

Лише її вияв набуває форми посудини, яка її приймає. Хоча хають убрана в цю посудину, сама вона не обмежена місцем чи межею.

5 ובזה יובן דכתיב מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו]¹⁵ ותרגומו זיו יקריה¹⁶ שהוא רק זיו והתפשטות הארה בלבד.¹⁷ וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא.¹⁸

І з цього стане зрозумілим написане: «Уся земля сповнена слави Його», а в Таргумі це передано як «саяво слави Його», адже це лише саяво, саме тільки поширення світла. І написано: «Небеса й землю наповнюю Я».

Це пояснює два вірші, які, здається, суперечать один одному. Серафими у видінні Ісаї виголошують: «Уся земля сповнена слави Його», а Таргум передає це як «саяво слави Його»: світом поширюється лише саяво. Водночас у Єремії Б-г каже: «Я наповнюю небеса й землю», ідеться ж тут про Самого Б-га.

והענין ששניהם אמת כנ"ל¹⁹ וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] במקום שאתה מוצא גדולתו²⁰ של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו כו'.

Пояснення полягає в тому, що істинні обидва [твердження], як згадано вище. І це те, що сказали наші мудреці, благословенної пам'яті: «Де знаходиш велич Святого — благословенний Він (Кудша бріх ху), там знаходиш і Його смирення», тощо.

Обидва твердження істинні у щойно поясненому сенсі: у світі вбирається саяво, тоді як сутність Б-га наповнює його, сама не будучи ним обмежена. Саме це мається на увазі в талмудичному вислові: «Де знаходиш велич Б-га, там знаходиш і Його смирення».

דהיינו לא כמו שהעולם סוברים שגדולת הבורא נק' מה שהוא ית' מחיה כל העולמות שאדרבה זו היא ירידה אצלו ית' שמשפיל עצמו ומתלבש תוך כ"ע [כל עלמין] להחיותם ולקיימם.

Йдется не про те, як думають люди: нібито велич Творця полягає в тому, що Він, благословенний Він, оживляє всі світи. Навпаки, для Нього, благословенного, це є сходженням униз: Він принижує Себе й вдягається в усі світи, щоб оживляти їх і підтримувати їхнє існування.

Зазвичай люди думають, що велич Б-га полягає в тому, що Він оживляє всі світи. Навпаки: це є сходженням для Нього, приниженням Себе, щоб вдягнутися у світи, оживляти їх і підтримувати їхнє існування.

6 ומ"ש ואתה מחיה את כלם אינו שבח בבחי' גדולתו ית' שלגדולתו אין חקר²¹ ולתבונתו אין מספר²² אלא השבח הוא בבחי' ענוה שלו שיוכל להשפיל עצמו וכו'.

А слова: «І Ти даєш життя їм усім» — це не похвала Йому, благословенному, з погляду Його величі, адже «велич Його незбагненна» і «розумінню Його немає числа»; похвала ж стосується Його смирення — того, що Він здатний знизити Себе тощо.

Отже, слова вірша «Ти даєш життя їм усім» не вихваляють велич Б-га, яку книга Псалмів називає незбагненною й безмежною. Вони вихваляють Його смирення, Його готовність знизити Себе.

אבל ענין עוה"ב [עולם הבא] שנהנין מזיו השכינה הוא השגת מהות ועצמות התפשטות החיות אלקות בבחי' גילוי:²³

Але Майбутній світ, де насолоджуються саявом Б-жественної присутності (Шехіні), — це осягнення сутності й самої природи поширення Б-жественної життєвої сили в стані розкриття.

Майбутній світ — це інше. Там душа насолоджується саявом Шехіні, безпосередньо осягаючи сутність Б-жественної життєвої сили в її поширенні, коли вона відкрита, а не лише її наслідки.

Вбрання душі, подібне до хмари Моше

7 ועתה צריך להבין איך תוכל הנשמה שהיא בחינת נברא יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] להשיג מהות ועצמות אלקות²⁴ שאינו בבחי' השגה וגבול

Тепер слід зрозуміти: як душа, яка є створеною істотою, самостійним існуванням і чимось окремим, може досягнути сутності і єство Б-жественності, що не піддається досягненню й не має меж?

Постає нове запитання: душа є створеною істотою, окремим існуванням. Як же вона може досягнути сутність Б-жественності, що перевищує будь-яке досягнення і не має меж?

ואף שהנשמה היא חלק אלוה ממעל²⁵ הוא ד"מ [דרך משל] כענין טפת הזרע שנמשכה מן המוח שלא יתכן לומר שגם עודנה כמוחו היתה טפת זרע גשמית שא"כ הי' [היה] נחסר מהמוח כו'.

I хоча душа є «частиною Б-га згори», це можна пояснити аналогією з краплею сімені, що походить із мозку: не можна сказати, що, поки вона ще була в мозку, вона вже була матеріальною краплею сімені, бо тоді мозок зменшився б тощо.

Справді, душа є «частиною Б-га згори». Але це подібне до аналогії із сім'ям, що походить із мозку: поки воно ще в мозку, воно не є матеріальною краплею, інакше мозок зменшився б через її втрату.

אך שבאמת התחלת המשכתה מן המוח הוא כח רוחני לבד אלא שאח"כ בהשתלשלות ירידתה דרך חוט השדרה נשתנית ונעשית טפה גשמית.

Насправді ж початок її походження з мозку — лише духовна сила; і тільки згодом, проходячи послідовні стадії сходження через спинний мозок, вона змінюється і стає матеріальною краплею.

Її джерело в мозку — суто духовна сила; лише під час сходження через спинний мозок вона змінюється і стає матеріальною краплею.

כן עד"מ הנשמה עיקר שרשה מבחי' אלקות ממש רק שנשתלשלה בירידתה להיות בחי' נברא יש ודבר בפ"ע [בפני עצמו] כו'.^{26, 27}

Так само, за аналогією, і душа: її основний корінь — від самої Б-жественності, але вона сходила ланка за ланкою, аж поки стала створеною істотою, самостійним існуванням і чимось окремим тощо.

Так само й душа: її корінь — сама Б-жественність, але вона сходила поступенево, аж поки стала створеною істотою, окремим існуванням. У такому стані вона сама собою не може досягнути сутність Б-га.

8 וא"כ איך תוכל להשיג מהות ועצמות אלקות. והענין דהנה כתיב ויבא משה בתוך הענן²⁸ ויהי שם ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל^{29,30} כו'.

Якщо так, то як воно може досягнути сутність і буття Б-жественності? Пояснення таке: написано: «І увійшов Моше в середину хмари... і пробув там сорок днів і сорок ночей; хліба він не їв» тощо.

Відповідь дає приклад Моше на Синаї: він увійшов у хмару й пробув там сорок днів і сорок ночей, не ївши хліба.

והי' [והיה] גופו הגשמי ניזון ממזון רוחני לכד כמ"ש לחם אבירים אכל איש וכו' ממש כמו המלאכים³¹ ואיך יוכל להיות זה שגשמי יקבל מזון וחיות מרוחני שמובדלים זמ"ז [זה מזה] בתכלית.

Його фізичне тіло живилося лише духовною їжею, як написано: «Людина їла хліб могутніх» тощо, — так само, як ангели. Але як може статися, що фізичне отримує їжу й життєву силу від духовного, якщо вони цілковито відмінні одне від одного?

Його фізичне тіло жило лише духовною їжею — тим самим «хлібом могутніх», яким живляться ангели. Але як фізичне тіло може житися духовним, якщо вони цілковито відмінні одне від одного?

אך זהו ענין הענן שהיה משה ע"ה [עליו השלום] מתכסה בו דהיינו שהיה הענן שרשו ממדרגת אלקות מאד נעלה.

Але в цьому й полягає значення хмари, якою був покритий Моше, мир йому: корінь хмари походив із дуже високого рівня Б-жественності,

Відповідь полягає в хмарі, яка покривала Моше. Корінь хмари був у дуже високому рівні Б-жественності.

אך שנשתלשל ונתגשם להיות לבוש למשה ע"ה [עליו השלום] שע"י יוכל להשיג אלקות והיה לו למזון כמשל אדם הרואה ומסתכל באור צח דרך ריעה.

але вона поступово спускалася й ставала матеріальною, щоб бути одягом для Моше, мир йому, через який він міг досягати Б-жественності; вона була для нього їжею. Це подібно до людини, яка бачить і споглядає яскраве світло крізь завісу.

Звідти хмара сходила вниз, щабель за щаблем, і ставала матеріальною — одягом для Моше, через який він міг досягати Б-жественності; це було його їжею. Це подібно до погляду на сліпуче світло крізь завісу: заслона дає змогу побачити те, на що неможливо дивитися безпосередньо.

כמו כן תורה ומצות מעשיות ששרשם מרצה"ע [מרצון העליון] מחכמתו ית' שהם מיוחדים בו ית' הוא חכים³² כו'

Так само Тора й практичні міцвот (заповіді), корінь яких походить від Вищої Волі, від Його мудрості, благословенний Він, і які єдині з Ним, благословенний Він: «Він мудрий» тощо,

Тора й практичні міцвот діють подібно. Їхній корінь — у Вищій Волі та мудрості Б-га, які єдині з Ним, як сказано в молитві Еліягу в Тікуней Зогар: Він «мудрий, але не мудрістю, яку можна пізнати».

שהם למעלה מזיו השכינה שהוא רק התפשטות החיות כו' ונשתלשלו ונתפשטו ונתלבשו בעניני זה העולם הגשמי כמו קלף של תפלין וצמר של ציצית וצדקה כו'

які вищі за саяво Б-жественної присутності (Шехіні), що є лише поширенням життєвої сили тощо; вони поступово спускалися, поширювалися й убиралися в предмети цього фізичного світу, як-от пергамент тфілін, вовна цицит і благодійність тощо.

Отже, вони вищі за саяво Шехіні, яке є лише поширенням Б-жественної життєвої сили. І все ж вони спустилися й убралися у фізичні речі: пергамент тфілін, вовну цицит, благодійність.

כשאדם עוסק בתורה ובמצות נעשה לנשמתו לבושים³³ שנתלבש בהם בגעה"ע [בגן עדן העליון] שע"י תוכל הנשמה שהיא בחי' נברא להשיג זיו השכינה עצמות אלקות.

Коли людина займається Торою й міцвот, для її душі утворюються одяги, у які вона вбирається у Вищому Ган Едені; завдяки їм душа, яка є створеною істотою, може досягнути саяво Шехіні — сутність Б-жественності.

Коли людина вивчає Тору й виконує міцвот, вони стають одягами для її душі у Вищому Ган Едені. Подібно до хмари Моше, вони дають змогу створеній душі досягнути саяво Шехіні — сутність Б-жественності.

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים]³⁴ שהם שרשם מרצה"ע [מרצון העליון] ב"ה. מכל חיי עוה"ב [עולם הבא] שהוא רק זיו השכינה כידוע מ"מ הם נקראים לבושים שע"י תוכל להשיג זיו השכינה וד"ל [ודי למבין]:

І це означають слова: «Краща одна година повернення (тшуви) та добрих діянь», корінь яких походить від Вищої Волі, благословенний Він, «за все життя майбутнього світу», яке є лише саявом Шехіні, як відомо. Проте їх називають одягами, адже через них [душа] може досягнути саяво Шехіні. І цього досить тому, хто розуміє.

Це дає відповідь на початкове запитання. Година тшуви та добрих діянь торкається їхнього кореня — самої Вищої Волі, яка вища за все життя майбутнього світу, тобто саяво Шехіні. Однак щодо душі їх називають одягами, бо саме через них вона досягає це саяво.

Любов у Шма та вивчення Тори

9 ועתה צריך להבין ענין אוי"ר [אהבה ויראה] שהם רק גדפין לבד להגביה עיקר הדבר שהם תורה ומע"ט [ומעשים טובים]. ולהבין מהות האהבה מה היא. הנה בקי"ש [בקריאת שמע] צריך שימליכוהו למעלה ולמטה ולד' רוחות העולם.³⁵

Тепер слід зрозуміти, чим є любов і трепет (агава ве-йіра), [адже] вони — лише «крила», що підносять головне: Тору та добрі вчинки. І [слід] зрозуміти сутність любові: що вона собою являє. Під час читання Шма потрібно визнати Його Царем над усім: угорі, внизу та в чотирьох напрямках світу.

Виникає нове запитання: любов і трепет до Б-га називаються «крилами», що підносять головне — Тору та добрі вчинки. То чим же є ця любов за своєю сутністю? Талмуд говорить, що, вимовляючи слово «Один» у Шма, потрібно визнати Б-га Царем угорі, внизу та в усіх чотирьох напрямках.

פ"י דכתיב מכה"כ [מלא כל הארץ כבודו] ותרגומו זיו יקריה³⁶ שהוא רק זיו והתפשטות והארה בלבד המתלבשת תוך כ"ע [כל עלמין] וכתיב את השמים ואת הארץ אני מלא³⁷ בכח"י עצמות אלקות שאינו נתפס תוך מדה וגבול.

Пояснення: написано: «Уся земля повна Його слави», а Таргум [передає]: «саяво Його слави»; це лише саяво, поширення й освітлення, яке вбирається всередину всіх світів. І написано: «Небеса й землю Я наповнюю» — на рівні (бхіні) сутності Б-жественності, яка не вміщується в жодну міру й межу.

Значення цього визнання Його Царем ґрунтується на двох віршах, розглянутих раніше: «слава», що наповнює землю, — це лише саяво, вбране у світи, тоді як слова «Небеса й землю Я наповнюю» говорять про сутність Б-га, яку не може вмістити жодна міра чи межа.

והענין ששניהם אמת כו'. כמשל בטול זיו השמש במקור השמש עצמה כידוע שבאמת עצמות אלקות מלא כל הארץ. אך מה שהוא מתפשט תוך כלי וגבול הוא בטל ונכלל במהו"ע [במהותו ועצמותו] אלקות כו'.

Пояснення полягає в тому, що істинними є обидва твердження тощо; це подібно до самоусу-нення (бітуль) сонячного саява у його джерелі — у самому сонці, як відомо. Адже насправді сутність Б-жественності наповнює всю землю. Але те, що поширюється в посудині й у межах, самоусувається і включається в сутність та єство Б-жественності тощо.

Обидва твердження істинні, подібно до сонячних променів, які всередині самого сонця цілковито самоусуваються. Сутність Б-жественності справді наповнює всю землю, а все, що поширюється в посудині й у межах, зокрема світи, самоусувається і включається в цю сутність.

10 והנה כשיתבונן אדם היטב בזה בפסוד"ז [בפסוקי דזמרה] ובק"ש [ובקריאת שמע] איך שבאמת הוא כן שהעולמות בטלים במקור חיותם רק מפני שהאדם הוא בכלי גשמי הגוף

Коли людина добре розмірковує про це під час Псукеї де-Зімра та читання Шма — про те, що насправді саме так і є: світи перебувають у стані самоусунення в джерелі своєї життєвої сили, — однак людина не бачить цього лише тому, що перебуває у фізичній посудині — тілі,

Людині слід уважно роздумувати про це під час Псукеї де-Зімра — віршів хвали перед читанням Шма — і під час самого Шма. Вона усвідомлює, що світи справді перебувають у стані самоусунення у своєму джерелі, і що не бачить цього лише тому, що живе у фізичному тілі.

שהוא משכא דחויא שמתגדל ומתרבה מגשמיות המסתיר ומעלים שלא יוכל לראות בעיני ראי' [ראיה] חושית אזי יתעורר בלב תשוקה שיהי' [שיהיה] קשור בהתבוננות זו כל היום ולא יפרד ממש כלל.

яке є «змійною шкірою», що зростає й примножується завдяки матеріальності, яка приховує й затуляє це, так що він не може побачити [цього] очима тілесного зору, — тоді в серці пробудиться прагнення бути пов'язаним із цим спогляданням увесь день і зовсім не відокремлюватися [від нього].

Це тіло, яке в Кабалі називають «змійною шкірою», зростає завдяки матеріальній їжі й приховує правду від чуттів. Коли людина розмірковує таким чином, у її серці пробуджується прагнення залишатися пов'язаною з цією думкою весь день і ніколи не відлучатися від неї.

11 וזהו קבלת מ"ש בפסוק ראשון ואהבת³⁸ שיהי' [שיהיה] הוי' אלקיך שיהא תמיד קשור בהתבוננות זו ביטול העולמות להמחי' [להמחיה] ומהווה אותם רק מפני היות

І це — прийняття того, що сказано у першому вірші: «І любитимеш»: щоб Ім'я Б-га (Гавая) було «твоїм Б-гом», аби людина завжди була пов'язана із цим спогляданням — самоусуненням (бітуль) світів перед Тим, Хто дає їм життя й приводить їх до буття. Лише через те, що

Прийняти перший вірш Шма — «Слухай, Ізраїлю... Гавая єдиний» — означає взяти на себе це споглядання. Тоді слова «І любитимеш Гавая, Б-га твого» означають, що Гавая, трансцендентний Б-г, стає «твоїм Б-гом»: людина завжди залишається пов'язаною зі спогляданням того, як світи самоусуваються перед Тим, Хто дає їм життя й буття.

כי גופו הגשמי לא יוכל לקבל ביטול אמתי הנ"ל יגמור בדעתו בק"ש [בקריאת שמע] ענין לימוד התורה באמרו ודברת בם.³⁹

його фізичне тіло не може сприйняти описане вище істинне самоусунення, він має постановити собі під час Шма займатися вивченням Тори, кажучи: «І говоритимеш про них».

Однак його фізичне тіло не може весь день перебувати у стані такого істинного самоусунення. Тому під час Шма він постановляє собі вивчати Тору, як сказано: «І говоритимеш про них».

דהיינו שנפשו האלקית בעסקו בתורה נעשה יחוד אמתי עם התורה ואורייתא וקוב"ה [וקודשא בריך הוא]
כולא חד⁴⁰ ממש

Тобто, коли він займається Торою, його Б-жественна душа (нефеш елокіс) стає воістину єдиною з Торою; а Тора і Святий, благословенний Він (Кудша бріх ху), — справді одне.

Коли Б-жественна душа займається Торою, вона стає з нею воістину єдиною; а Зоар навчає, що Тора і Святий, благословенний Він, є цілком єдині.

כי אורייתא מח"ע [מחכמה עילאה] נפקת^{41,42} ונתלבשה בעניני זה העולם וכשאדם מלביש נפשו האלקית
בעניני לימוד התורה שבזה העולם

Бо Тора походить від вищої мудрості (Хохма) й одягнулася у справи цього світу; і коли людина одягає свою нефеш елокіс у заняття вивченням Тори в цьому світі,

Тора походить від вищої Хохми й одягнулася в предмети цього світу. Тут, унизу, людина одягає свою Б-жественну душу у вивчення Тори.

אזי גם שרש נפשו למעלה מתלבש ג"כ בתורה שלמעלה עד רום המעלות ונעשה שם יחוד גמור. וזהו
הקב"ה יושב ושונה כנגדו^{43,44} כנ"ל. וזהו ה' צלך⁴⁵ פ"י כמו צל.

то й корінь його душі згори також одягається у вищу Тору, аж до найвищих висот, і там відбувається цілковите єднання. І це [значення слів]: «Кудша бріх ху сидить і навчається навпроти нього», як згадувалося вище. І це — «Гавая — твоя тінь», тобто подібно до тіні.

Тоді корінь його душі згори також одягається в Тору, якою вона є нагорі, аж до найвищих рівнів, і там відбувається цілковите єднання. Саме тому в Мідраші сказано, що коли людина вивчає Тору, Б-г сидить і навчається навпроти неї; і саме тому в Псалмі сказано: «Гавая — твоя тінь»: Він чинить так, як ми, подібно до того, як тінь повторює рухи людини.

РОЗДІЛ 5 • ¶12-13

Б-г відділяє добро від зла

12 והנה כתיב אני הוי' אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים. פ"י שלא יאמר האדם בדרך שפלות
האיך יגיע למדרגת היחוד בתורה ותפלה מאחר

І ось написано: «Я — Гавая, ваш Б-г, Який вивів вас із землі Єгипту». Це означає, що людина не повинна казати в душі смирення: «Як мені досягти рівня єднання в Торі й молитві, оскільки

Шема завершується словами: «Я — Гавая, ваш Б-г, Який вивів вас із землі Єгипту». Їхній зміст такий: людина не повинна казати зі смиренням: «Як я можу досягти єднання з Б-гом у Торі й молитві?»

שהוא עדיין אינו סור מרע גמור כו' והוא עדיין בשלימות אצלו. זאת ישיב אל לבו שהשם הוא המוציא אותו מארץ מצרים.

я ще не цілковито відвернувся від зла тощо, і [зло] досі цілісне в мені?» Це він має взяти до серця: саме Б-г виводить його з землі Єгипту.

Йому не слід стримуватися через те, що він ще не цілковито відвернувся від зла і воно досі цілісне в ньому. Він має взяти до серця, що саме Б-г виводить його з «Єгипту» — з його власних обмежень.

פ"י שהוא מבדיל ומפריש בנפשו הטוב מן הרע הנפש אלקית מנה"ב [מנפש הבהמית] כשהוא עדיין לא עשה רע בפו"מ [בפועל ממש].⁴⁶

Тобто Він відділяє й відокремлює в його душі добро від зла — Б-жественну душу (нефеш елокіс) від тваринної душі (нефеш габагаміт), — коли він ще не вчинив зла насправді.

Тобто Сам Б-г відділяє в ньому добро від зла — Б-жественну душу від тваринної — за умови, що він ще не вчинив зла насправді. Його єднання з Б-гом не відкладається до того часу, коли він завершить самовдосконалення.

13 ואפ"י [ואפילו] רשע גמור הוא ממשיך בנפשו האלקית⁴⁷ בעסקו בתורה רק שעליו נאמר ולרשע אמר אלקים⁴⁸ מה לך לספר חוקי.

Навіть цілковитий грішник притягує [світло] у свою Б-жественну душу (нефеш елокіс), коли займається вивченням Тори; однак про нього сказано: «А грішникові Б-г сказав: «Що тобі до того, щоб розповідати Мої постанови?»»

Навіть цілковитий грішник притягує Б-жественне світло у свою нефеш елокіс, коли вивчає Тору. Але в Псалмі про нього сказано: «Грішникові Б-г сказав: «Що тобі до того, щоб розповідати Мої постанови?»»

פ"י שאין תועלת לנפשו האלקי מפני שעליו נאמר ותשלך דברי אחריו⁴⁹ שלא יוכל להמשיך בתוך פנימיותו וד"ל [ודי למבין]:

Тобто його нефеш елокіс не отримує жодної користі, бо про нього сказано: «Ти кинув Мої слова за спину», тож він не може притягнути [його] у свою внутрішню сутність. І цього досить тому, хто розуміє.

Його вивчення не приносить користі його нефеш елокіс, бо, як сказано в наступному вірші, «ти кинув Мої слова за спину»: світло не може проникнути в його внутрішню сутність. Вислів «цього досить тому, хто розуміє» вказує на глибший зміст, який залишено невисловленим.

Благословення й оселя внизу

14 והנה בענין ברכות. ברוך אתה הוי"י פ"י ברוך הוא המשכה ורבו"י שיהי"י [שיהיה] הוי"י שהוא בחי' צמצום והתפשטות כו' יהי"י [יהיה] בחי' אתה לנוכח התגלות כו'.

Тепер про благословення: «Благословенний Ти, Гавая». Тобто «благословенний» (барух) означає притягнення згори вниз і примноження, щоб Гавая, яка є рівнем (бхіна) скорочення й поширення тощо, виявилася на рівні «Ти» — [у зверненні] віч-на-віч, у відкритому одкровенні тощо.

Благословення. «Благословенний Ти, Гавая»: барух, «благословенний», означає притягнення згори вниз і примноження. Ім'я Гавая, яке містить і скорочення, і поширення, притягується вниз, щоб стати «Ти» — зверненням віч-на-віч, відкрито виявленим.

אך להיות כי הגוף הוא המסתיר ומחשיך רק לע"ל [לעתיד לבוא] יהיה התגלות אלקות וראו כל בשר⁵⁰ ויהי"י [ויהיה] בבחי' ביטול אבל עכשיו צריך להראות עכ"פ [על כל פנים] ענין הביטול בחיצוניות בכריעה והשתחוא' [והשתחואה] בראש הכורע כורע בברוך.⁵¹

Але оскільки тіло приховує й затьмарює, і лише у майбутньому відкриється Б-жественність, «і всяка плоть побачить» і перебуватиме в [стані] самоусунення (бітуль), то тепер [отже,] треба принаймні виявити бітуль зовні — схилитися й уклонити голову: «Той, хто вклоняється, вклоняється на слові “Благословенний”».

Однак тіло приховує й затьмарює Б-жественність, і лише у майбутньому вона відкриється, так що «всяка плоть побачить» і самоусунеться. Тому нині треба принаймні показати це самоусунення зовні, схиливши голову, як сказано в Талмуді: вклоняються на слові «Благословенний».

וענין רופא חולים וגואל ישראל ומכרך השנים הם כלים לבחי' המשכה והתגלות אלקות כו' והכורע צריך שיראה איסר כנגד לבו.⁵²

А [благословення] «Той, Хто зцілює хворих», «Той, Хто визволяє Ізраїль» і «Той, Хто благословляє роки» є посудинами для притягнення й розкриття Б-жественності тощо. А той, хто вклоняється, мусить [схилитися так, щоб] навпроти його серця було видно ісар (дрібну монету).

Окремі благословення молитви Аміда — «Той, Хто зцілює хворих», «Той, Хто визволяє Ізраїль» і «Той, Хто благословляє роки» — є посудинами для такого притягнення й розкриття Б-жественності. У Талмуді сказано, що треба вклонитися так, щоб навпроти серця було видно ісар — дрібну монету.

פִּי עֵיקָר הַמִּשְׁכָּה יִהְיֶה [יהיה] כְּמוֹחַ עַד שִׁיתַּפְשֵׁט גִּי"כ בִּלְבוֹ אִפִּי [אפילו] מֵעַט הֵיינוּ בְּחֵי אִיסָר (ועמ"ש לקמן
בפ"י אוסרי לגפן)⁵³

Тобто головне притягнення має відбуватися в мозку, аж поки воно не пошириться також у серці, бодай трохи; це рівень ісар (див. також нижче пояснення слова «прив'язуючи» (осрі) до виноградної лози),

Це означає, що притягнення має відбуватися переважно в розумі, але поширитися бодай трохи й на серце. Слово ісар пов'язане зі словом осрі — «прив'язуючи», як пояснюється далі в Тора Ор у тлумаченні вірша «прив'язуючи (осрі) своє осли до виноградної лози».

שְׁהוּא בְּחֵי חֶפֶץ כְּדַכְתִּי [כדכתיב] הוּדוּ עַל אֶרֶץ וּשְׁמַיִם⁵⁴ אִפִּי [אפילו] בְּבִחֵי זֵיו וְהַתַּפְשֻׁטוֹת הַחַיּוֹת
הַמְּלוּבָשׁ תוֹךְ כִּ"ע [כל עלמין] וְתַכְלִית הַכוּוֹנָה לִהְיוֹת לוֹ דִּירָה בַּתַּחְתּוֹנִים וְסוֹף מַעֲשֵׂה בַּמַּחֲשָׁבָה תַּחֲלָה
נַעוֹץ סוֹפֵן בַּתַּחֲלָתָן^{55, 56} וְלֹכֵן אֶרֶץ⁵⁷ כּוֹי: אֶרֶץ נִבְרָאת תַּחֲלָה

що є рівнем бажання, як сказано: «Його велич — на землі й небесах», навіть у вигляді сяйва й поширення життєвої сили (хают), вбраної в усі світи. А остаточний задум полягає в тому, щоб Йому була оселя серед нижніх світів (діра бетахтонім); «кінець діла — спершу в задумі», «їхній кінець уклинений у їхній початок». Тому наші мудреці, благословенної пам'яті, сказали: «Землю було створено першою» тощо.

Це прив'язування є бажанням: бажанням Б-га, про яке сказано: «Його велич — на землі й небесах», — воно сягає навіть сяйва, вбраного в усі світи. Його остаточний задум — оселя серед нижніх світів. Те, що в дії приходить останнім, спершу було в задумі, а кінець уклинений у початок; тому мудреці сказали, що землю було створено першою.

В АВОДІ

Цінуй одну годину повернення й добрих вчинків вище за все життя в Майбутньому світі. Під час Псукей де-Зіфра та Шма роздумуй про те, як світи перебувають у стані самоусунення перед своїм джерелом, аж поки не пробудиться прагнення цілий день залишатися пов'язаним із Б-гом; оскільки тіло не може втримати це самоусунення, виріши під час Шма вивчати Тору — «І говоритимеш про них», — яка єднає душу з Б-гом. Не кажи через власне почуття ницості, що той, хто ще не відійшов від зла, не може досягти такого єднання: сам Б-г відділяє Б-жественну душу від тваринної душі. У благословеннях виявляй це самоусунення хоча б зовні — схиляючись на словах «Благословенний», — і нехай те, що осягає розум, досягає серця, навіть якщо лише трохи.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Якщо Тора й міцвот — це вбрання, завдяки якому душа насолоджується Майбутнім світом, як одна година такого служіння може бути кращою за весь цей світ?
2. Чому те, що Б-г дає світам життя, свідчить про Його смирення, а не про Його велич?
3. Чого навчає Моше в хмарі про те, як створена душа може осягнути Б-жественність?
4. Чому любов, пробуджена під час Шма, має привести до рішення вивчати Тору — «І говоритимеш про них»?
5. Як слова «Той, Хто вивів тебе з землі Єгипетської» відповідають тому, хто відчуває, що не може досягти єднання з Б-гом, поки зло в ньому залишається цілісним?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ואברהם זקן בא בימים

Тора прямо каже, що Авраам був старий — «увійшов у дні», тобто просто був людиною похилого віку. Зоар тлумачить слова «прийшов зі своїми днями» так: він увійшов у Майбутній світ, зодягнений у свої дні, і цей маамар ґрунтується на такому прочитанні.

Genesis 24:1:א' בראשית כ"ד

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְהָיָה אֶת־אַבְרָהָם כָּל־

And Abraham was old, well stricken in age; and the L-RD had blessed Abraham in all things.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 2

2 להבין ענין

У примітці зазначено, що цей маамар був виголошений у 5557 році; наведено посилання на примітку редакторів до коротких маамарим Альтер Ребе.

ПРИМІТКА КЕНОТ

Намра בשנת תקנ"ו, ראה מאמרי אדה"צ הקצרים ע' תר"ז הערה 76. בכמה כתי"י: שקלאו וישלח תקנ"ו. בכת"י א': מברכין חשון תקנ"ו. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. אוה"ת בראשית כרך ד תשפה, ב. תתפה, א. מאמר זה נזכר בלקו"ת ואתחנן ז, ב. שה"ש יח, ג. כב, ב. באוה"ת ויחי שסו, א מצ"י "בתרא" פ' חיי ענין ג"ע שבו גילוי הזיו בכח"י השגת המהות, משא"כ בעולמות בי"ע הרי עולם לי העלם" ע"ש. לכללות מאמר זה ראה בסה"מ תרכ"ח ע' נ ואילך. סה"מ תרל"ד ע' נט. סה"מ תרמ"ג ע' כ ואילך. ד"ה לך לך תרנ"ד ע' נ ואילך. ד"ה וטהר לבנו עזר"ת ע' כו. ד"ה ואברהם זקן תשל"ח (נדפס בלקו"ש ח"כ ע' 315 ובסה"מ מלוקט ח"א ע' רפט). פלח הרמון בראשית קטו, ג.

3 יפה שעה אחת

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

אבות ד, יז.

4 יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב

Рабі Яков навчає в Мішні, що одна година повернення (тшува) й добрих справ у цьому світі краща за все життя у Світі прийдешньому. Саме це вчення маамар покликає пояснити.

Pirkei Avot 4:17:משנה אבות ד' י"ז

הוא היה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world.

5 שמהם נעשו לבושין לנשמה

В Iggeres HaKodesh, розділ 29, ідеться про одяг душі в Едемському саду, створений із Тори й міцвос, — ідею, яку передбачає цей абзац.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אגה"ק סי' כט. אוה"ת בראשית כרך ד תשפו, א. סה"מ תש"א ד"ה זכרנו לחיים ע' 153.

6 כמאמר הוהר ע"פ ואברהם זקן

В урывку з Толдот наведено слова Зогару про «I Авраам був старий, увійшов у дні»; тут зіставляються баалей тшува (люди, які повернулися до Б-га), що притягують охопне світло, яке перевершує будь-яку посудину, та Авраам, який «увійшов у дні» — із посудинами й одягом.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ח"א רכד, א. וראה שם קכט, א הלשון "יומין עילאין". וראה לקמן כ, ד. מו, ג. עה, ד. עט, ב. פכ, א. לקו"ת שלח לח, ד. נא, ג. יוהכ"פ סט, א. שמע"צ פו, סע"ב. שה"ש טו, ג.

7 ואברהם זקן בא בימים באינן יומין עילאין

Зогар тлумачить слова «увійшов у дні» як те, що Авраам увійшов у свої вищі дні, і застерігає, що день із вадю буде відсутній в одежі душі. Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що добрі вчинки є одежами для Світу прийдешнього.

Zohar, Vayechi 32:294-303:ש"ג רצ"ד-י"ב:ויחי ויהי ל"ב:רצ"ד-ש"ג

8 באינן יומין עילאין

Примітки Кегот відсилають тут до вислову Зоґара «вищі дні».

ספר הוהר, חיי שרה ט"ו:ק"י-יד:16:121-15:114-16:121:Zohar, Chayei Sara

Hence we read that when Abraham was old he "came into days", i.e. he entered into those supernal days, the days familiar in the doctrine of true faith. Further, "the L-rd blessed Abraham in all things (ba-kol)", the region called kol (all) being the source whence issue all boons and blessings.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

АБЗАЦ 3

9 דהנה ענין זיו השכינה . . השגת מהות

Примітка звертає увагу, що з урывка з Дварім випливає: навіть у світі творення осягається лише існування Б-жественності, але не її сутність; сутність осягається лише в Едемському саду. У примітці зазначено, що це, здається, суперечить викладові в Лікутей Тора про те, як світи походять від Малхут.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת פי בראשית כרך ג תקל, א. וראה גם באוה"ת דברים כרך ו ד"ה למען תירא עי בירל, שכאן משמע שאפילו בעולם הבריאה אינו מושג המהות רק המציאות כ"א בג"ע מושג המהות, שלכאורה זה סותר למ"ש בלקו"ת פי ואתחנן י, ב אופן התהוות ב"ע מבחי מלי. נזכר באוה"ת זכור עי א"שע.

10 ואתה מחי את כולם

«Ти даєш життя всім їм». У цій хвалі левітів описано Б-жественну життєву силу всередині творіння, яку Альтер Ребе протиставляє сйиву, яким насолоджуються у Майбутньому світі.

נחמיה ט:ו-טז Nehemiah 9:6

אתה-הוא ה' לבדך אתה עשית את-השמים שמי השמים וכל-צבאם הארץ וכל-אשר עליה הימים וכל-אשר בהם ואתה מחיה את-כלם וצבא השמים לך משתחווים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

נחמיה ט, ו.

11 התפשטות חיות . . אינו מושג ונראה

Примітка на полях Тора Ор вказує на цей маамар у Лікутей Тора, де пояснюється, що сама душа не бачиться.

ПРИМІТКА КЕНОТ

”ע” בלקו”ת ד”ה ע”כ יאמרו המושלים אשר הנשמה אינו נראה” — הג”ה בתו”א על הגליון.

АБЗАЦ 4

12 והנה התפעלות החיות באברים

Примітка на полях відсилає до пояснення слова гітпалут — «вияв» або «зазнавати впливу» — у Лікутей Тора.

ПРИМІТКА КЕНОТ

”ע” לקו”ת ד”ה ונקדשתי סע”א פי תיבת התפעלות” הג”ה בגליון תו”א.

13 כדור השמים

У цьому рукописі замість «сфера небес» написано «сфера сонця».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בכרך תקצ”ה: כדור השמש.

14 מ”מ החיות עצמו אינו בגדר מקום וגבול

Примітка на полях відсилає до початку пояснення «Sos Asis» у Лікутей Тора, де сказано, що сама хаот не обмежена місцем чи межею.

ПРИМІТКА КЕНОТ

”ע” בתחלת ביאור שוש אש”ש בלקו”ת” הג”ה בגליון התו”א.

АБЗАЦ 5

15 מכה”כ

У видінні Icaï серафими вигукують одне до одного: «Уся земля повна Його слави». Альтер Ребе, разом із Таргумом, тлумачить «славу» лише як сйиво Б-га.

ישעיהו ו:ג-Isaiah 6:3

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ישע”ו, ג.

16 זיו יקררה

Арамейський переклад передає «Його славу» як «сйиво Його слави»; Альтер Ребе вбачає в цьому доказ того, що світ наповнює лише сйиво.

תרגום יונתן על ישעיהו ו:ג-Targum Jonathan on Isaiah 6:3

וּמְקַבְּלֵי דִין מִן דִּין וְאִמְרִין קְדִישׁ בְּשֵׁמִי מְרֻמָּא עֲלָא בֵּית שְׁכִנְתָּיָה קְדִישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתָּיָה קְדִישׁ לְעֵלָם וּלְעֵלְמִי עֲלִמְא יְיָ צְבָאוֹת מְלִיא כָּל אַרְעָא זִיו יְקָרְיָה:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in the highest and exalted heavens is the house of His Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole earth is full of the brightness of His glory.

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain)

17 שהוא רק זיו והתפשטות הארה בלבד

У цьому маамарі сйиво пояснюється як світло, «що виходить від Нескінченного світла й вдягається в усі світи, щоб привести їх до буття й оживити з нічого», а «Я» — як сутність Ейн Соф, що не вміщується в жодну міру чи межу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

”הנמשכת מאוא”ס ומתלבשת תוך כל העולמות להוותם ולהחיותם מאין ליש” — ד”ה עטרת תפארת תרמ”ז עי לה. מענין זיו השכינה — בלקו”ת האזינו עה, א מצוין לכאן.

18 את השמים ואת הארץ אני מלא

Б-г говорит через Єремію пророкам, які думають, що можуть сховатися від Нього: «Хіба Я не наповнюю небеса й землю?» Тут Б-г говорить про Самого Себе, а не про сйиво, що, здається, суперечить словам Icaï.

ירמיהו כ”ג:כ”ד-Jeremiah 23:24

אִם־יִסְתֵּר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻמ־ה' הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מְלֵא נְאֻמ־ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ירמיי כג, כד. "ואני הוא בחי א"ס עצומי"ה שאינו נתפס בתוך מדה וגבול" — סה"מ תרמ"ז ע' לה.

19

שו"ה והענין — כנ"ל

На полях замість «як згадано вище» наведено варіант «як згадано нижче».

ПРИМІТКА КЕНОТ

"כנוצר לקמן" — הג"ה בגיליון התו"א.

20

במקום שאתה מוצא גדולתו

Рабі Йоханан навчає, що скрізь, де Писання згадує велич Б-га, воно згадує також Його смирення. Альтер Ребе тлумачить це як вказівку на те, що надання Б-гом життєвої сили світам є смиренням, а не величчю.

Megillah 31a:12-13 י"ב-י"ג

אמר רבי יוחנן: כל מקום שאַתָּה מוצא גְבוּרָתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אַתָּה מוצא עֲנוּתוֹתָיו. דָּבָר זֶה כְּתוּב בַּתּוֹרָה, וְשְׁנוּי בְּבִיּאִים, וּמְשוּלָּשׁ בְּכַתּוּבִים. כְּתוּב בַּתּוֹרָה: "כִּי ה' אֱלֹהֶיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹקִים וְאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים", וּכְתִיב בַּתְּרִיה: "עוֹשֶׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלְמָנָה". שְׁנוּי בְּבִיּאִים: "כֹּה אָמַר יְהוָה וְנָשָׂא שׁוֹכֵן עַד וְקָדוֹשׁ וְגוֹי", וּכְתִיב בַּתְּרִיה: "וְנָתַתְּ דָּבָר וְשִׁפְלָה רוּחַ", מְשוּלָּשׁ בְּכַתּוּבִים, דְּכִתְיב: "סוּלוֹ לְרוֹכֵב בְּעֶרְבוֹת בָּקָה שְ�מוֹ", וּכְתִיב בַּתְּרִיה: "אֲבִי יְתוּמִים ...

Yohanan said: Wherever you find [mentioned in the Bible] the power of the Holy One, blessed be He, you also find his humility. This fact is stated in the Torah, repeated in the Prophets, and stated a third time in the [Sacred] Writings. It is written in the Torah, "For the L-rd your G-d, He is the G-d of gods and L-rd of lords," and it says immediately afterwards, "He executes justice for the orphan and widow" (Deuteronomy 10:17). It is repeated in the Prophets: "For thus said He who ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מגילה לא, א. ראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים ת"ש ע' 40. תשי"ד ע' 210 בדיוק גי' זו. ראה לקמן לא, ד, ס, א.

אבזאצ 6

21

שלגדולתו אין חקר

Похвала Давида про Ім'я Б-га (Гавая): «Великий Він і вельми прославлений, і велич Його неосяжна». Справжня велич Б-га не піддається жодному співвіднесенню зі світами.

Psalms 145:3 ג"ה:תהילים

גָּדוֹל ה' וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלֹגְדָלְתוֹ אֵין חֶקֶר:

Great is the L-RD, and highly to be praised; And His greatness is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמה, ג.

22

ולתבונתו אין מספר

«Його розуміння не має числа». Це другий вірш про

...להבין ענין משארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט

велич, якої не виражає наділення світів життям.

Psalms 147:5 ה"ה:תהילים

גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב־כַּחַ לְתַבּוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר:

Great is our L-rd, and mighty in power; His understanding is infinite.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמז, ה.

23

אבל ענין עוה"ב . . בבחי' גילוי

Паралельний розгляд в Ор га-Тора Майбутнього світу як розкритого осягнення сутності Б-жественного сйва.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת פ' ויצא כרך ד תשפח, א.

אבזאצ 7

24

איך תוכל הנשמה . . להשיג מהות ועצמות אלקות

Пізніший маамар про те, як створена душа може осягнути сутність Б-жественності.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בסה"מ תרכ"ח ע' נד. סה"מ תרל"ד ע' נט.

25

חלק אלוה ממעל

Йов запитує: «Яка частка Б-га є згори?» — тобто, простіше кажучи, яку долю Б-г відводить людині. Хасидут [хасидське вчення] (Танія, розділ 2) тлумачить ці слова як «частка Б-га згори», описуючи Б-жественну душу (нефеш елокic), корінь якої — Сам Б-г.

איוב ל"א:ב'2:31 Job

וְמַה חֶלֶק אֱלֹהִים מִמַּעַל וְנִחַלַת שְׂדֵי מִמְרָמִים:

For what would be the portion of G-d from above, And the heritage of the Almighty from on high?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26

ועתה צ"ל

У примітці сказано, що уривок звідси й далі цитується в Сефер га-Маамарim 5634.

ПРИМІТКА КЕНОТ

קטע מכאן בסה"מ תרל"ד ע' נט.

27

כיו וא"כ איך תוכל להשיג מהות ועצמות אלקות

Примітка повідомляє про варіант рукопису, який додає: отже, душа може підлягати винагороді й покаранню та бути здатною діяти всупереч волі Б-га, як сказано: «душа, яка грішить».

ПРИМІТКА КЕНОТ

"בכ"י מצאתי כו' לכן תוכל להיות בבחי' שכר ועונש שתוכל לעשות היפך הרצון כמ"ש נפש כח תהא, וע' בלקו"ת ביאור שבתותי אות ב' וא"כ". הג"ה בגיליון תו"א מחסיד.

28 ויבא משה בתוך הענן

Моше увійшов у хмару й піднявся на гору, де перебував сорок днів і сорок ночей. Альтер Ребе розглядає хмару як одяг, що дає змогу осягнути Б-жественність.

Exodus 24:18 שמות כ"ד:י"ח

ויבא משה בתוך הענן ויעל אליההר ויהי משה כהר ארבעים יום וארבעים לילה:

And Moses entered into the midst of the cloud, and went up into the mount; and Moses was in the mount forty days and forty nights.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות כד, יח. לקמן לג, א. בלקו"ת ויקרא ז, א. שמע"צ פז, ב. שה"ש מט, א מציין לכאן. ראה אנה"ק סי' כט.

29 לחם לא אכל

Моше перебував із Б-гом сорок днів і сорок ночей і не їв хліба. Альтер Ребе запитує, як фізичне тіло могло жити на духовній їжі.

Exodus 34:28 שמות ל"ד:כ"ח

ויהי־שם עִם־י' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֶם לֹא אָכַל וּמִים לֹא שָׁתָה וַיִּכְתֹּב עַל־הַלְּחָת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים:

And he was there with the L-RD forty days and forty nights; he did neither eat bread, nor drink water. And he wrote upon the tables the words of the covenant, the ten words.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 לחם לא אכל

Мідраш каже, що на горі, де не їдять, Моше був подібний до ангелів: він не їв хліба, але їв «хліб» Тори. У примітці Ребе, яку цитує «Кегот», на це спираються, щоб узгодити два погляди на те, чим живився Моше.

Shemot Rabbah 47:5 שמות רבה מ"ז:ה'

... וכי קלה היא בעיניך, שמכרתי דבר שנברא בששה ימים, וקניתי דבר שניתן לארבעים יום, עולם כולו ומלווא נברא בו ימים, אבל התורה ניתנה לארבעים יום. לחם לא אכל, אבל מלחמה של תורה אכל. ומים לא שתה, אבל מימיה של תורה שתה, והיה למד תורה ביום ופושט אותה בינו לבין עצמו בלילה. ולמה היה עושה כך? אלא ללמד את ישראל, שיהו יגיעים בתורה ביום ובלילה. ר' שמעון בן לקיש היה אומר לתלמידיו: בואו ולמדו תורה דשחרין, ודקרינ בלילה. ורבי יוחנן היה אומר לתלמידיו: בואו ולמדו תורה דאימטין, אלא אעפ"כ מודה ... "He was there with the L-rd forty days and forty nights; he did not eat bread, and he did not drink water. He wrote upon the tablets the words of the covenant, the ten precepts" (Exodus 34:28). "He was there with the L-rd." Is it possible for a person to be forty days without food and without drink? Rabbi Tanḥuma says in the name of Rabbi Elazar ben Rabbi Avin in the name of Rabbi Meir: The proverb says: You went to the city, follow its conventions. Above, where there ...

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

31 לחם אכירים . . כמו המלאכים

Asaḥ zgaḏe man u pusteli: «Lyudina ila khlib mogutniḥ». Raḇi Akiva v Talmuḏi tluḡmachiṭ ci slova yak khlib, yakim živlyatsya angeli-služitelī; maamar porivnyue Moše, yakogo živila liše duhovna iḡa, z angelaḡami.

Psalms 78:25 תהילים ע"ה:כ"ה

לָחֶם אֲכִירִים אָכַל אִישׁ צִדָּה שְׁלַח לָחֶם לְשִׁבְעָה:

Man did eat the bread of the mighty; He sent them provisions to the full.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Yoma 76a יומא ע"ו א76

Yoma 75b:11 יומא ע"ה ב:11א75

תנו רבנן: "לָחֶם אֲכִירִים אָכַל אִישׁ", לָחֶם שְׁמֵלָאֲכִי הִשְׁרַת אוֹכְלִין אוֹתוֹ, דְּכָרִי רַבִּי עָקִיבָא. וּכְשֶׁנֶּאֱמָרוּ דְּכָרִים לִפְנֵי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל, אָמַר לָחֶם: צָאוּ וְאָמְרוּ לוֹ לְעָקִיבָא: עָקִיבָא טְעִיתָ! וְכִי מִלְּאֲכִי הִשְׁרַת אוֹכְלִין לָחֶם? וְהֲלֹא כָּכָר נֶאֱמָר: "לָחֶם לֹא אָכַלְתִּי וּמִים לֹא שָׁתִיתִי!" אֲלֹא, מָה אֲנִי מְקַיֵּים "אֲכִירִים" — לָחֶם שְׁנִבְלַע בְּמַאֲתִים וְאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֲכָרִים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עה, כה. עפמ"ש בסי' התמונה הובא בילקוט ראובני בשלה טז, ד. עמק המלך עד, ג. ראה יומא עו, א (הערות כ"ק אדמו"ר זי"ע בספר המאמרים תשי"א ע' 154). בלקו"ש ח"ד ע' 1037 שוה"ג להערה 19 כי וז"ל: במ"ש בדא"ח במקום אי שמשה רבינו ע"ה הי' ניוון ממזון רוחני, ובמקום שני מלחם אכירים לא ניוון, ה"ה מוטיב לה והוא מפרק לה במכתבו, שבכל אחד מהניל מבאר דיעה אחת אשר בש"ס (יומא עה, ב). ויותר נכון (כי בש"ס משמע דלרע"ק אכל איש — קאי על כל בניי) עפ"י הדיעה אשר בשמו"ר פמ"ז ה, ז שאלו ואלו דא"ח. ועואפ"ל לתווך בין הדעות — שנפק"מ במשה עצמו בין כשלומד מן הקב"ה או כששונה לעצמו, שאז הוא במדרי' מלאך, ודרי' בתו"א ולקו"ת עכ"ל. ראה לקמן עד, א. פט, א. קיג, ג. וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 19 ובהערה 36*.

32 הוא חכים

У молитві Еліягу сказано, що Б-г мудрий, але не мудрістю, яку можна осягнути. Альтер Ребе наводить це, пояснюючи, що мудрість Б-га, корінь Тори й міцвот, є єдиною з Ним.

Tikkunei Zohar 17a תקוני זוהר י"ז א17

33 עוסק בתורה ובמצות נעשה לנשמתו לבושים

У цій примітці пояснюється, що загалом і Тора, і міцвот є одягами, але в подробицях одягами («днями») є лише міцвот, тоді як Тора — «стара» (закен).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה בד"ה ואברהם זקן תשל"ו (נדפס בסה"מ מלוקט כרך ד ע' נה) הערה 27 שכ"ה גם בתו"א פי' משפטים עט, סע"ג. ובכ"מ. שבדרך כלל תורה ומצות הם בחי' לבושים אבל בפרטיות רק המצות הם לבושים ("ימים"), משא"כ התורה הוי"ע "זקן" ע"ש. לקמן לג, א. מציין לכאן. וראה לקו"ת שלה לח, ד.

34 יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט

Це Мішна, з якої починався цей маамар. Тепер наведено відповідь: добрі вчинки мають корінь вище за Май-

| бүтний світ.

Pirkei Avot 4:17: "מִשְׁנַת אֲבוֹת דָּוִד: "

הוא היה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

АБЗАЦ 9

35 שימליכוהו למעלה ולמטה ולדי רוחות העולם

Талмуд каже, що коли людина, вимовляючи «Один», увінчує Б-га Царем над собою, під собою та на чотирьох сторонах світу, їй не потрібно продовжувати це далі. Альтер Ребе тлумачить це увінчання як усвідомлення того, що все перебуває в самоусуненні перед Б-гом.

Berakhot 13b:15-16: "ברכות י"ג ב:ט"ו-ט"ז"

רבי ירמיה הנה יתיב קמיה דרבי [חייא בר אבא], חזייה דהנה מאריך טובא, אמר ליה: כיון דאמליכתיה למעלה ולמטה ולא רבע רוחות השמים — תו לא צריכת. אמר רב נתן בר מר עוקבא אמר רב יהודה: "על לבבך" בעמידה. "על לבבך" סלקא דעתך? אלא אימא עד "על לבבך" בעמידה. מכאן ואילך — לא. ורבי יוחנן אמר כל הפרשה כולה בעמידה.

Jeremiah was sitting in the presence of R. Hiyya b. Abba, and noticed that he prolonged [the word ehad] exceedingly. He said to him : So long as thou hast proclaimed His Kingship above and below and the four winds of heaven, more than that is not required of thee. Rab Nathan b. Mar 'Ukba said in the name of Rab Judah : "Upon thine heart" [should be recited] standing. Dost thou imagine that applies only to the words "Upon thine heart"? No ; but say, [From the commencement of ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

36 זיו יקריה

Таргумове «саяво Його слави» показує, що у світі одягнене лише саяво.

Targum Jonathan on Isaiah 6:3: "תרגום יונתן על ישעיהו ר:ג: "

ומקבליו דיו מז דיו ואמריו קדיש בשמי מרומא עלאה בית שכינתיה קדיש על ארעא עובד גבורתיה קדיש לעלם ולעלמי עלמאי זי צבאות מליא כל ארעא זיו יקריה:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in the highest and exalted heavens is the house of His Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole earth is full of the brightness of His glory.

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain)

...להבין ענין משארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט

37 את השמים ואת הארץ אני מלא

«Я наповнюю небеса й землю» говорить про саму сутність Б-га, не обмежену мірою.

Jeremiah 23:24: "רמיהו כ"ג:כ"ד"

אם-יסתתר איש במסתרים ואני לא-אראנו נאם-ה' הלא את-השמים ואת-הארץ אני מלא נאם-ה'

Can any hide himself in secret places That I shall not see him? saith the L-RD. Do not I fill heaven and earth? Saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 11

38 ואהבת

Моше наказує: «І любитимеш Ім'я Б-га (Гавая), свого Б-га, всім серцем». Альтер Ребе читає ці слова як рішення й надалі залишатися пов'язаним зі спогляданням Б-га.

Deuteronomy 6:5: "דברים ו:ה"

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לִבְּךָ ובכל-נַפְשְׁךָ ובכל-מֵאֲדָךְ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 ודברת כם

«І говоритимеш про них». У Шма ці слова зобов'язують людину вивчати Тору, завдяки чому її любов втілюється в дію.

Deuteronomy 6:7: "דברים ו:ז"

ושננתם לבניך ודברת כם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך:

and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shalt talk of them when thou sittest in thy house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ואורייתא וקוב"ה כולא חד

У тому маамарі слова Зоару «Тора і Кудша бріх ху — одне ціле» пояснюються так: Сам Б-г, святий і цілковито піднесений над світами, присутній у Торі та міцвот, хоча навіть Його саяво не могло б утримати Його. Це поглиблює розуміння того, що тут означає «істинне єднання» з Торою.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לקמן זו, ג.

41 אורייתא מח"ע נפקת

Зогар навчає, що Тора вийшла з вищої мудрості (Хохма). Альтер Ребе використовує це, щоб пояснити, як вивчення Тори внизу єднає душу з її коренем нагорі.

Zohar II, 85a: "זח"ב פה, א"

ПРИМІТКА КЕНОТ

זח"ב פה, א. וראה שם קכא, ב.

42 אורייתא מח"ע נפקת

У примітках Кегот тут наведено ще одне джерело в Zohar про походження Тори з вищої Хохми.

ספר הזהר, משפטים כ"ב:תק"א Zohar, Mishpatim 20:502-511

43 הקב"ה יושב ושונה כנגדו

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה תדב"א רבה רפ"ח. יל"ש איכה רמז תתלה.

44 הקב"ה יושב ושונה כנגדו

Мідраш каже, що коли людина сідає й вивчає Тору, Б-г сідає й вивчає її навпроти неї. Це змальовує єднання, яке утворюється завдяки вивченню Тори.

Tanna DeBei Eliyahu Rabbah 18:1-2'א-י"ח:ב' תנא דבי אליהו רבה

... א"כ למה נאמר בכל צרתם לו צר אלא אמר הקב"ה בכל צער וצער שיש לישראל כביכול אני עמהם שנאמר לו צר א"ת לו צר אלא לי צר שנאמר (ישעיהו מ"ט:ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר לכך נאמר קומי רני בלילה וגוי מאי שפכי כמים לכך נכח פני ה' מכאן אמרו כל ת"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו שכאן נאמר נכח פני ה' ולהלן הוא אומר ויחנו אלה נוכח אלה וגוי (מלכים א' כ"ט) מה להלן פניהם של אלו נוכח פניהם

...

OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain)

45 ה' צלך

Псалмоспівець запевняє того, хто покладається на Б-га: «Гавая — твоя тінь праворуч від тебе», тобто твій прихисток. Альтер Ребе пояснює, що «тінь» означає: Б-г відгукується на вивчення людиною Тори, наче тінь відгукується на людину.

Psalms 121:5'ה:ה קכ"א תהילים

ה' שמרך ה' צלך עליך ימינך:

The L-RD is thy keeper; The L-RD is thy shade upon thy right hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קכא, ה.

АБЗАЦ 12

46 אני ה' אלקיכם

Слова Б-га, якими завершується уривок про цицит, останній вірш Шма: «Я — Ім'я Б-га (Гавая), ваш Б-г, Який вивів вас із землі Єгипту». Альтер Ребе тлумачить їх як слова про те, що Б-г виводить кожну людину з її власного «Єгипту».

במדבר ט"ו:מ"א Numbers 15:41

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלקים אני ה' אלקיכם:

I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of Egypt, to be your G-d: I am the L-RD your G-d.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר טו, מא.

АБЗАЦ 13

47 ואפי' רשע גמור הוא ממשיך בנפשו האלקית

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

"ראה פרדס שער הנשמות סוף פרק יא" הג"ה בגיליון תו"א.

48 ולרשע אמר אלקים

Б-г запитує нечестивця, яке право той має промовляти Його постанови. Альтер Ребе пояснює це як вивчення, що не приносить внутрішньої користі.

Psalms 50:16'ט"ז תהילים

וְלִרְשָׁעַ אָמַר אֱלֹהִים מַה־לָּךְ לְסֹפֵר חֻקֵּי וְתִשָּׂא בְרִיתִי עָלֶי־פִיךְ:

But unto the wicked G-d saith: 'What hast thou to do to declare My statutes, And that thou hast taken My covenant in thy mouth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים נ, טז.

49 ותשלך דברי אחריך

«I кидаєш Мої слова за спину». Ось чому вивчення нечестивця не може проникнути в його внутрішнє єство.

Psalms 50:17'יז תהילים

וְאַתָּה שֹׂנְאֵת מוֹסֵר וְתִשְׁלַךְ דְּבָרֵי אַחֲרֶיךָ:

Seeing thou hatest instruction, and castest My words behind thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 14

50 וראו כל בשר

Слова втіхи пророка Ішаягу: «Слава Гаваї відкриється, і вся плоть побачить разом». У майбутній час Б-жественність буде видима навіть фізичному тілу.

ישעיהו מ"ה:5 Isaiah 40:5

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דֹּבֵר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 הכורע כורע בברוך

Талмуд постановляє, що той, хто вклоняється під час молитви, вклоняється, промовляючи «Благословенний», і випростується, промовляючи Ім'я. Альтер Ребе пояснює цей уклін як зовнішнє самоусунення.

ברכות י"ב א:כ"ד Berakhot 12a:24-26

ואמר רבה בר רב הונא [סבא] משמיה דרב: המתפלל, כשהוא כורע כורע בברוך, וכשהוא זוקף — זוקף בשם אָמר שמואל: מאי טעמא דרב — דקתיב: "ה' זוקף כפופים". מתיב: "מפני שמי נחת הוא".

Rabbah b. Hinnana [the Elder] also said in the name of Rab : When one prays [the Tefillah] and has to bow, he should bow at the word "Blessed" ; and when returning to the erect position, he should do so on mentioning the Divine Name. Samuel asked : What is Rab's reason ? Because it is written, "The L-rd raiseth up them that are bowed down" (ibid, cxlvi. 8). Against this is quoted, "And from before My name he is afraid" (Mal. ii. 5)!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

52

שיראה איסר כנגד לבו

Талмуд каже, що слід вклонитися так, щоб навпроти серця було видно монету-ісар [дрібну монету]. Альтер Ребе тлумачить ісар як притягнення згори вниз, що сягає серця.

Berakhot 28b:19-20 כ"ח ב"י"ט כ"י"ט-כ"ב

עולא אָמַר: עַד כְּדֵי שֶׁיִּרְאֶה אִיסָר כְּנֶגֶד לְבוֹ. רַבִּי הַנִּינָא אָמַר: כִּינּוּ שְׁנַעֲנַע רֹאשׁוֹ — שׁוֹב אֵינוֹ צָרִיךְ. אָמַר רַבָּא: וְהוּא דְּמַצְעֵר נַפְשִׁיהּ, וּמַחֲזִי כְּמֵאָה דְּכָרֵעַ. הֲנִי תַּמְנִי סָרִי? תַּשְׁכְּרִי הָוִין!

'Ulla said : [He must bow] until he sees a ring [of flesh formed] opposite his heart. R. Hannina said : If he lowered his head, more than that is unnecessary. Raba said : That is so, if it gives him pain [to bow low] and he appears like one making obeisance. As to those eighteen benedictions — there are nineteen !

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

53

אוסרי לגפן

Благословення Яакова для Єгуди: «Прив'язуючи до виноградної лози своє осля». Альтер Ребе відсилає до свого пояснення цього вірша далі в Тора Ор, де ісар тлумачиться як зв'язування.

Genesis 49:11 א"ט"ו-ט"ז

אֶסְרִי לִגְפֵן עֵירָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתְנֹו כֶּבֶס בְּיָנִי לְבָשׁוּ וּבָדָם-עֲנָבִים סוּתָה: Binding his foal unto the vine, And his ass's colt unto the choice vine; He washeth his garments in wine, And his vesture in the blood of grapes;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54

הודו על ארץ ושמים

«Його велич — над землею й небесами». Земля згадується першою, показуючи, що бажання Б-га — у нижньому світі.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יְהִלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קמח, יג.

55

נעוץ סופן בתחלתו

У тому маамарі вислів «їхній початок уклинений у їхній кінець» пояснюється через пряме світло, де ви-

...להבין ענין משארז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט

щий рівень має перевагу, і відбите світло, де перевагу має нижчий рівень, тож «нога» називається «головою». Це пояснює, чому земля, остання у творінні, першою була в задумі.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ס"י פ"א מ"ו. וראה לעיל א, ב ובמ"מ לשם.

56

נעוץ סופן בתחלתו

Сефер Yetzirah каже, що кінець сфер духовного прояву (сфiрот) вклинений у їхній початок. Альтер Ребе застосовує це до того, що найнижчий світ укорінений у первісному задумі Б-га.

Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתו ותחלתו בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

57

ארץ נבראת תחלה

Бейс Гілель кажуть, що землю було створено першою. Альтер Ребе тлумачить це так, що земля посідала перше місце в думці Б-га.

Chagigah 12a:16-17 חגיגה י"ב א:ט"ז-י"ז

תנו רבנן, בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים". אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, אדם בונה עליה ואחר כך בונה בית? שנאמר: "הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה". אמרו להם בית שמאי לבית הלל: לדבריכם, אדם עושה שרפרף, ואחר כך עושה ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יב, א.

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Mikraot Gedolot (Public Domain); London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); OYW (segmentation according to Warsaw 1880) (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/chayei-sarah/2/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок